

ORADEA-MARE (NAGYVÁRAD)
10 Octombře st. v.
22 Octombře st. n.

Ese in fie-care dumineca.
Redacțiunea în
Közep-utca nr. 395.

Nr. 41.

ANUL XVIII.
1882.

Prețul pe un an 10 fl.
Pe $\frac{1}{2}$ de an 5 fl.; pe $\frac{1}{4}$
de an 2 fl. 70 cr.
Pentru România 25 lei.

O rugăciune.

— Novelă. —

De Carmen Sylva.

(Înceiere.)

Dar opiniunea publică nu se mulțămî cu atâta, ea nu voiă să cređă vr'o minune, ci caută și ispitescă ce s'a întemplat.

Sfântul scaun judecător a arestat pe Barbara, și în inchisorile suterane a supus-o la torturi, rumpend verva deasupra ei. Ea nu putu să probeze, că n'a pregătit vrajuri, beuturi fermecătore și altele de aceste, cari puteau să fie folositoare, dar și stricăcioșe; nu putu să probeze, că 'n timpul din urmă nimenuia n'a dat de acele; numai aceea nu șciea: cui? Fu condamnată la rug și numai pentru aceea nu se esecută sentința, căci se speră, că prin tortură va da desluciri.

Cățiva omeni șoptiau ceva și despre bunica Berthaldei, despre care se șciea, că voiă să aibă pe Tassilo pentru nepota sa. Dar dēnsa eră bogată și cu autoritate și nimene nu cuteză să-și pună mîna pe ea.

Berthalda a fost în timpul din urmă atât de veselă, și 'n aceste zile purtă un doliu atât de adânc, încât fu cruțată de ori ce bănuielă.

Mama Edithei nu eră în stare să dea un respuns cum se cade; ea părea cu totul smintită.

Raoul îndeplini iubitei sale mörte serviciile din urmă; el nu se despărți de lângă ea, până ce țerina se ăredică pe mormēntul ei. Atunci se culcă îmbrăcat în patul seu, atât de obosit, încât nu se putea nici mișcă. Un fel de amorțelă mută cuprinse trupul lui, apēsându-i și sufletul.

Suferințele vremii din urmă i păreau retrase la o depărtare nemēsurată. Gândiă, că dēnsul este un grăunțior de pulvere într'un cerc mic, care se lărgeșce devenind o arenă nemărginită, mai apoi se micesce cu 'ncetul, spre a se lărgi și mai mult, și așa ieră și ieră, până 'n infinit, până când în urmă dēnsul adormi. Părea că a murit, atât de linișcit zăcea acolo, cu ochi căduți în lăuntru, cu temple și față ca de om bētrân. Resuflă atât de lin, par că voiă să 'ncete; nu-și redică mîna secată de pe inimă.

Nici atunci nu se deșeptă, când în nōptea adâncă ușa i se deschise 'ncet și 'ntră o figură învilită, închidēnd ușa după sine cu luare aminte.

Acea puse pe pămēnt o lampă mică; lumina acesteia fugi pe pămēnt până la pat.

Atunci figura se apropiă de pat, desvēlindu-se. Dar când zări pe Raoul, scōse un strigăt:

— Și tu ești mort!

Apoi cădu în genunchi înaintea lui și acoperi cu sărutări mînile-i aninate 'n jos.

El își deschise ochii și câteva secunde o privi cu ochi ficsați, fără d'a o recunōșce.

În sfērșit el se trezi.

— Berthaldo! Tu aici? Nōptea? Ca un spirit fără liniște!

— Nu vini la frate-meu, — respunse ea cu glas adânc, care părea a vini dintr'un mormēnt, — ci la preotul, căci vreu să me mărturisesc.

Raoul se redică pe dunga patului; fața lui obosită tradă o așteptare plină de spaimă.

Berthalda își puse mînile incelețate pe genunchii fratelui seu și-și lăsă capul inclinat pe mîni mai multe minufe.

Nu se putea auđi alt ceva decât respirarea lor.

Raoul privi spre cruce, par că voiă să caute acolo puterea spre a suportă cele ce avea s'audă și-și puse mîna pe pērul creț al surorii sale. Într'aceste el gândi la acel pēr, pe care-l atinse încă 'n deminēta acēsta și care acuma zăcea sub pămēnt, — dar nu tot! Nu, căci o buclă se află pe peptul lui, spre a se ingropă numai de odată cu el.

Atunci Berthalda își innalță capul.

— Trebuie să fie! — începū ea. De ai șci ce-am făcut, nu m'ai atinge, atunciă m'ai respinge, ca pe o fieră veninosă.

— Eu sūnt preot, — dișe Raoul.

— Sē veđi, Raoul, sūnt lucruri pe cari le putem suportă, și sūnt lucruri pe cari nu le putem suportă.

Raoul privi ierăș pe cruce, apoi spre biciul de tortură, care zăcea lângă ingenunchietore și spre petrile pe cari picură sângele seu și pe cari zăcuse ca mort.

— Și eu n'am putut suportă că Tassilo eră al alteia și nu al meu. Sē veđi, Raoul, tu nu șci ce este amorul, — și la vorbele aceste un suris ca ș-o umbră trecū pe fața lui, dar Berthalda nu-l vēdū, — căci atunciă ai înțelege, că acesta este o putere care învinge tōte, care pōte să prepădescă inima, priceperea și cugetele, și care pōte să ne 'ntunece.

Raoul gândi la rugăciunea sa din nōptea aceea și acuma ântăia oră simți părere de rēu gândind, că Dumneđeu numai pentru aceea l'a ascultat, ca să-l pedepșescă.

— Tu nu șci, ce este aceea, decă cuiă i se rumpe inima, — urmă dēnsa, redicându-și capul și privindu-l un moment. În minutul acesta ei sēmēnau estrordinar.

— Tu ești atât de curat și nobil, Raoul; de tine

tote pasiunile omenesci sînt așă departe, că nici nu gîndești, ce torturi infernale putem suferi.

— Gîndesc, — șopti Raoul.

— Omul par că se mistuiește în flăcările ardînde, simte nebunia apropiîndu-se, care voiește sê-l apuce, pînă cînd scote un țipet de frică.

— Pînă cînd de frică se rîgă lui Dumnezeu, — adause Raoul.

— Ba, eu nu puteam sê me rog; căci aveam un cuget înfricoșat, pe care nu-l puteam duce în fața lui Dumnezeu. Ah! credeam, că uresc pe Editha; cugetam, că l'a amăgit cu sărutările sale; gîndiam, că triumfăză asupra mea, căci me șcieam nemărginit de miserabilă; eram convinsă, că dînsa nici pe jumătate nu-l iubiă așă cum îl iubiam eu, și așă me dusei nîptea la Barbara și-i cerui svatul. Ea mi-a dat svat și încă ceva. care nu mi-a ars mîna pînă ce o dusei acasă, care nu m'a prepădit cînd o dusei în biserică, care n'a căpătat glas și n'a strigat la cer, cînd am aședat-o în locul ostiei. Raoul, acêsta a fost ostia ce ai dat-o Edithiei.

Raoul făcî o mișcare, par că voia s'o respingă; dar se stăpîni și-și închină capul în mîni.

— Și eu eram în biserică, s'o vîd murind; căci me temeam, că n'ai luat ostia cea adevărată.

— Dumnezeuule, — gemî Raoul.

— Și nu simțeam nici o părere de rău. Steteam înapoia sa, cînd ea zăcea mîrtă în mînilor tale și nu simțeam nici o părere de rău. Veđui pe Tassilo desperând, și nu simțeam nici o părere de rău, ci rideam. Dar apoi la nîptea, îmi parî ca și cînd mîrtă ar fi vînit în odaia mea, ca și cînd m'ar fi chemat, ca și cînd m'ar fi amenințat.

Berthalda se cutremură, privi în giur de sine, cu aceeaș mișcare plecată înainte, ca și atunci în catedrală.

— Și veđi, ce suferințe de mîrtă simt eu de atunci, tu, curatul, nici nu poți pricepe. Me tem la lumină și la întuneric, me cutremur la fie-care sunet, de umbra mea, de susurul rochiei mele, de propria mea resuflare. Me 'ngrozesc de cruđimea călîului, căci altfel m'aș fi dus la judecător și nu vîniam la tine.

— S'a prins alta, spre a o duce în locul teu la locul de perđare.

— Pentru aceea am vînit aici. Mântuește pe nevinovata! Spune, că un biet suflet pécător ț-a mărturisit faptul și tu...

— Și eu?

— Ah! — țipă Berthalda, — nici odată, dar nici odată nu me poți iertă! Sînt perdută pentru totdeuna.

— Cine are pe pămînt putere sê ierte o faptă atît de grozavă? Credere-ai, decă ț-aș spune, că Dumnezeu te iertă? Nu ești vrednică pentru ca sîrele sê-ți lumineze.

Berthalda căđu îndêrît pe picior_e și se răđemă pe mînilor-i încleștate înaintea sa pe pămînt.

— Șciú, prê bine șciú acêsta, — đise ea; — ar fi trebuit sê mor! Dar, Raoul, m'am temut! Este grozav a suferi durerile morții. Și ce torturi s'ar fi născocit pentru mine! Dar e și mai grozav a fi aruncată 'n iad, fără ca mai întăiu sê fiu espiaț.

— Și tu mai voiești sê umbli printre ómeni? Cine va suferi apropiarea ta?

— O, nime, nime! M'am jurat, că aceste vor fi cuvintele din urmă, ce am sê le rostesc; că acêsta va fi pentru cea din urmă, că eu mai vîd față omenescă. Este o mănăstire, cu țelle tăiate 'n stîncă, pentru pocăitóre. Dă-mi o epistolă acolo, fără sê numești numele meu; căci acolo voi devini mîrtă pentru lume și pentru t ne; voi plecă d'aice, și mergînd tótă nîptea

voi sosi acolo încă înainte de đi, — și astfel sîrele nici nu me va lumină mai mult, Raoul, căci înainte d'a resări, voi fi ascunsă 'n pămînt, pînă la sfîrșitul vieții mele.

Raoul se scolă și se duse la mēsa sa. Berthalda atunci își lăsă capul pe culcușul fratelui seu. El stetea ținînd condeila asupra hărtiei și priviă la ea. Apoi aprinse mica sa lampă, la a cărei lumină atît de mult a lucrat și suferit, își adumbri ochii în potriua lucrîrei cu mîna, care eră străveđie ca cēra. Fața lui eră atît de bētrănă, atît de străveche, ca și cînd ar fi trăit sute de ani și ca și cînd ar voi sê întrebe: „Nu-mi este încă iertat sê mor, Dumnezeuule?”

Cu multă greutate și cu multe întrerumperi scris el epistola scurtă; căci neconținut se perdeă 'n cugete. Cînd o împătură, Berthalda se scolă.

— Decă odată după mai mulți ani vei cugetă la pécătósă, căreia nu i-ai dat absoluțiune și care a fost sora ta; — atunci Raoul — iertă-me! Și Dumnezeu sê te pázescă de cugetele pécătós_e și nebune!

Ea se 'nveli ierăș, luă epistola de pe mēsa lui Raoul, unde a pus-o acesta, se 'ntorse spre ușe, privi încă odată la frate-seu și se perdî în nîptea...

Raoul nici nu se mișcă, el stetea acoperindu-și ochii cu mîna, și 'n murgitul demineții, stetea încă tot acolo. Lampa abiă licăriă, ca lumina vieții ce se stinge, apoi se stîns; Raoul nu se mișcă.

Și sîrele resări, ca 'n demineța cununiei Edithiei, mica odaie strălucii în lumină rosaică; Raoul privi prin ferăstă; da, aici eră sîrele ierăș cu tótă mărirea și majestatea sa, a cărui rađe nu vor mai lumină pe o pécătósă, numai pe una dintre cele multe, dar asta una eră sora lui!

El se duse la parocul bētrăn și bătî la ușe. Acela ședea la supă-i caldă de demineță și sîrele revērsă pe fața lui tinerețe rosaică și frescheță.

— Dar iubitul meu amic tîner, ce ai făcut cu pērul dtale?

— Cu pērul meu?

— Dóră nu l'ai preserat cu fărînă, e alb de tot. Raoul își pipăi pērul, mîna-i tremură.

— Asta nîptea am ascultat o mărturisire admirabilă, — đise el cu buze tremurānde. Pécătosul, care a produs mîrtă acelei mirese, mi-a spus numele seu și a dispărut pentru totdeuna; el m'a rugat sê împedec cercetările de-acuma înainte, ca sê nu se jertfescă vr'un nevinovat.

Bētrănul își puse pe gură mîna vērtoșă și o frecă lin, pe cînd ochii-i ficsați se odihniau pe tinerul.

— Așă dară, că ai părăsi cu plăcere pe cātva timp ținutul acesta! — đise el în urmă.

— O, cu ce plăcere! — respunse Raoul și-și încleștă mînilor; o roșetă ca de resuflu i acoperi fața, care însă trecî iute.

— Mergere-ai bucuros între págani în resăritul depărtat?

Raoul se apropiă de bētrănul și-i sărută mîna.

— Așă dară ietă denumirea dtale și mîne poți și plecă cu Dumnezeu.

Raoul ingenunchiă.

— Singurul meu prieten în lipsă! — bālbăi dēnsul și sărută ierăș mîna bētrănului.

— Veđi, — đise acela, — nici odată nu este iertat sê desperăm, căci decă nu mai putem suferi, ajutorul vine. Du-te și uită, iubitul meu fiu; uită-te pe tine ênsu-ți și ceea te-a lovit; păstrēză puterea, ce ț-ai cāștigat în luptă înfocată și onestă! Și decă ne vom revede cāndva, pe pămîntul acesta, priveșce cu bucurie în ochii mei, ca erou și ca 'nvingător.

Rađele arđende ale sorelui reversau lumină ferbinte spre marginea deşertului; aerul tremură ca asupra cutărui foc mare, şi giur impregiur zăceau morţi şi muribunđi. Ciurma grassă cumplit şi nimiciă pe ómeni ca şi arderea pădurii — firele de ierbă. Vaetele şi ţipetele umpleau aerul şi atrăgeau vulturii, cari bătând din aripi, se 'nvértiau în cărduri mari deasupra locului de perire.

În mijlocul mulţimii desperate umblă un preot, cu potirul în mână, cu vorbe mângătóse pe limbă, cu pace pe trăsături. O copilă tineră chiar îşi respiră în braţele lui sufletul; i ţinea crucea la buze şi dēnsa o sărută; apoi el arētă spre cer şi până când ochii ei urmăriră mişcarea acēsta, capul i căđu îndērēt şi resuflarea i incetă.

La acēsta vedere vorba amorţi în gura unui om înjurător; el chieamă la sine pe Raoul, sărută colţul vestmētului seu şi muri.

Apoi el scóse un copilaş din braţele înţepenite ale unei mame, il legană gingaş, umeđi buzele-i ce se negriau, netezi obrađii lui palidí, până ce il reaşedă mort în braţele mamei.

Toţi il numiau: Omul sfânt al deşertului, — Mântuitorul, — Ángerul de care se teme ciurma, — căci el e trāmisul lui Allah.

Ángerul eră Raoul.

După mulţi, fórtē mulţi ani se rentóse în oraşul seu de naşcere, ars de sóre şi uscăcios, cu o blāndeţe cerescă în ochi şi pe buze. Toţi se uitau la admirabilul eremit, cu pērul alb şi cu barba 'ntunecósă. El întrebă de unii, dar nu mai găsi pe nimene.

Pe un mormēt părăsit ingenunchiă lung timp, în mijlocul ierbeii grase şi între flori; el dete la o parte rosele şi viţele de iederă de pe crucea de marmure acoperită de muşchi şi sărută numele: „Editha“.

Apoi gândi şi la o altă mórta şi se duse la acea mânăstire ca să 'ntrebe de soro-sa; aceea tocmai în ziua precedentă se 'nmormētă, după dorinţa sa, învelită cum a trăit.

Dar ea lasă în odăiţa sa un petec de hārtie, pe care se aflau aceste:

„Acuma me poţi iertă, Raoul! Rógă-te pentru mine, căci rugăciunea ta e sfântă, cred în puterea ei“.

— Şi eu! — dişe Raoul suspinând din adāncul sufletului.

Tradusa de

Iosif Vulcan.

Femeia Română

după cāntecele populare.*

— Conferinţa ținută la Societatea „Concordia Română“ din Bucureşti, la 5/17 decembre 1881. —

Dómnelor şi Domnilor,

Îmi permit să ve vorbesc despre acele māndre Romānce, al căror māndru costum dómnele nóstre de oraşe il pórtă cu atāta farmec. Pe de o parte graţia cu care ele pórtă acest costum aşá de gingaş, iēr pe de alta plăcerea ce toţi simţim vėđēndu-le împodobindu-şi cosiţele lor cele mētăsóse şi dalbul lor gūt, cu strălucitóre, salbe şi mārgele; rotunđii lor umeri şi fragedul lor sin cu fia cea strevėđėtóre ce schinteieză de

* Autorul neavēnd pretenţiunea de a fi făcut o lucrare desėvėrsită, din cauza dificultăţilor ce întimpină cineva la noi ca să-şi procure materialul necesar, rógă pe toţi culegătorii de cāntece şi poveşii populare să binevoiescă a-i procura colecţiunile dlor, fie imprimare, fie manuscrise, spre completarea atāt a acestui cāt şi a altor asemeni studii cari nu pot fi nefolositoare literaturii nóstre populare.

focurile fluturilor, iēr mijlocul lor subţire şi mlădios cu frumóse bete ce spriginesc vėlnicele lucrare cu atāta măiestrie, vor fi pentru mine cea mai puternică incredinţare, că veţi binevoí să-mi acordaţi câteva momente de atenţiune şi că indulgenţa dv. nu va lipsi să me spriginescă în greua sarcină ce mi-am luat.

În adevěr, dómnelor şi domnilor, una din cele mai grele sarcini este aceea de a descrie pe femeia română după cāntecele populare, dar asemenea ea este şi una din cele mai frumóse. Deci, decă dificultatea ce presintă o asemenea lucrare m'a făcut să stau mult timp la cumpēnă, frumuseţea m'a atras mai mult de cāt m'au inspăimēntat greutăţile şi iēcă-me pornit pe calea de a trată acest subiect atāt de vast, chiar cu primejdia de a me perde.

Satisfacerea mea va fi destul de mare, decă bunăvoinţa dv., care nu va putē să aştepte mult dela neesperienţa mea, va ţine sēmă că chiar neisbutind acēsta a mea încercare, ea totuşi a fost o încercare onorabilă.

Am diş că subiectul ce mi-am ales este vast. Credeţi însă că me voi feri să abuzez de răbdarea dv. Nu este nici timpul acum şi nici locul póte aci unde ne gāsım, ca să ne aprofundăm într'un studiu complet. Me voi mulţami dar să me mārğinesc numai la câteva vederi generale, s'ating numai unele puncte mai de căpetenie, şi cum darul unei cuvēntări frumóse, atrăgėtóre, nu-mi este dat mie, voi lāsă ca să vorbescă mai mult, în locul meu, pe poporul poet.

I.

Voiu începe prin a ve face mai ántăiu portretul Romāncei, pe care ietă cum o desmėrdă duiósa-i mamă legānānd'o :

Nani-nani, copilă,
Draga mamei garofiţă,
Că mama te-a legēnă
Şi pe faţă te-a spělă,
Cu apă dela isvóre,
Ca să fii ruptă din sóre.
Nani-nani drăguliţă,
Creşce-ai ca o garofiţă,
Să fii naltă trestióră,
Albă ca o lăcimióră,
Blāndă ca o turturea
Şi frumósă ca o stea!

Copila legēnată în aşá dulci cāntece, dăruiată cu aşá fragede urări, ghiciţi că trebuie să fie o

Copiliţă romāncuţă
Toţi vecinilor drăguţă,
Cu chip dulce, luminos,
Cu trup gingaş, mlădios,
Cum e flórea câmpului
În lumina sóreului.

Aşá! copila română e drăguţă tuturor vecinilor, pentru că ea-i

. . . o albă copilă
Cu ochi dulci, desmėrdători
Şi cu sinul plin de flori,
.
Cum e crinul înflorit,
Cum e bună de iubit.

Voiţi un portret mai desėvėrsit? Sė ascultăm cum ne-o descrie Romānu-'ndrăgostit :

Ea-i năltuță, mlădioră,
 Ca o verde trestioră,
 Și-i frumoasă, vorbitoare,
 Și de suflet iubitoare.
 Când ved sinu-i rotundior,
 Me ajunge foc de dor;
 Când ved pėru-i de mētasă,
 Cumplit dorul me apēsă;
 Când ved fața-i rumeioră,
 Dorul aprig me omōră;
 Iēr cānd trece și zimbeșce,
 Cāmpu-'n fața-i înfloreșce
 Și cānd ea se prinde 'n joc,
 Se tot lēgānă în loc
 Și 'n feciori aruncă foc.

Asta-i copila romānă! Ea

. . . cānd trece și zimbeșce,
 Cāmpu-'n fața-i înfloreșce,

iēr cānd trece

Pe sub lunca înverđitā
 . . .
 Și de fluturi urmāritā,
 Ce-a fost veșted, înverdeșce,
 Ce-i amar, se îndulceșce;
 Ce-i mǎhnit, se 'nveseleșce.

Da! „Ce-a fost veșted, înverdeșce“, și șciți pentru
 ce? Pentru cā dēnsa e:

Vie și frumoșă,
 Dulce, recorōșă,
 Cu pěr aurit
 Pe umeri leit.
 Cāt o și zăreșce
 Sōrele, s'opreșce,
 Și fața-i s'aprinde,
 Și rața-i se 'ntinde,
 Ca un sārutat
 Lung și înfocat.

„Ce-i amar se îndulceșce“ și sō rele, zārind'o, s'a-
 prinde de dor, pentru cā ea are „fața de bujor“ și
 „miere pe guriță“,

Miere de flōre de tei,
 De-i gustā-o, sē tot cei;

iēr „ce-i mǎhnit se 'nveseleșce“ pentru cā

. . . e mǎndrā ca o flōre
 Și de ochi fārmecātōre
 Și de suflet iubitōre;
 Unde-o vede neica mōre!

Dar ori cāt e de frumoșă, femeia romānă e āncă
 și mai frumoșă cānd inima ei s'aprinde de dor. Dorul
 i mǎreșce frumusețea. Iētā cum ne-o descrie cālētorul
 care-o vede:

Mult ești dulce și frumoșă!
 Ochii-ți ard și-ți arde fața,
 Ca garōfa diminēța,
 Cānd de rōuă e 'ncărcatā
 Și 'n lumină se aratā.

Acestea sūnt ființele drāgălașe cari farmecă pe
 sērmanii flăcāi și-i fac sēu sē se topēscă în loc de dra-
 goste vāitāndu-se:

Aolfo! mamă Ilēnā,
 Catā-mi de vr'o buruiēnā
 . . .
 Sē-mi sting inima de foc.
 C'a fi ađi o sēptēmānā
 Am vēđut pe la fāntānā
 O puicuța de Romānā,
 Și de-atunci dorul me frānge,
 Sōrele din cer mi-l stinge
 Și la grōpă me împinge.

sēu sē rētăcēscă điuā și nōptea fāră nici un țel,
 făcēnd sē resune firea 'ntregā de jalea lor:

Drum la dēl și drum la vale.
 Imi fac vēcul tot pe cale,
 N'am în lume sērbătōre,
 Nici n'am partea mea la sōre.
 . . .
 Ostenit mereu de ducā,
 Nōptea 'n codri me apucā,
 Copacilor sūnt nālucā!
 . . .
 Aolicā, licā flōre,
 De n'ai fi fārmecātōre,
 Nu m'ai abate din cale,
 Sē calc pe urmele tale!

Bieții băieți! Cum i farmecă mǎndra fēlā romānă!
 Terminānd portretul femeii romāne, nu pot sē me
 oprese de a ve vorbi despre personificarea frumuseței
 ei, despre „Ilēna Cosinzana“,

Ce-i frumoșă ca o flōre
 Într'o iernā fāră sōre,

și care e tinerețea, grația, nevinovăția, tipul cel mai
 desēvērșit al ființei femeiesci, înzestratā cu lōte daru-
 rile trupeșci și sufleteșci. Ea este eroina celor mai fru-
 mōse povești ale Romānilor. Ea strāluceșce de atate
 frumuseți de cari este împodobitā, cā „la sōre te poți
 uitā, dar la dēnsa ba!“ Firea 'ntregā se ademeneșce la
 vederea ei. Cānd āmblā, pe urma ei resar flori miro-
 sitōre, iēr în calea ei iērba s'așcerne la pāmēnt ca un
 covor, arborii își plēcā ramurile închināndu-i-se, flutu-
 rii i sārutā buzele luāndu-le drept flori, undele și frun-
 țele scot dulci șōpte, pasērile, cātecelele cele mai du-
 iōse, vēnturile suflā cu adieri ușōre māngāindu-i cosi-
 țele resfirate pe umeri, fierele sēlbatece, șerprii, bālau-
 rii chiar, se lungesc imblāndiți la piciorile ei, iēr cāt
 de fricōșā

Cāpriōra cāt o vede,
 Sbōrā vesel, se rāpede
 Și i cade la piciorē
 P'un covor de lacrimitōre.

Ilēna Cosinzana, dōmnelor și domnilor, este scumpa
 imagine a femeii romāne.

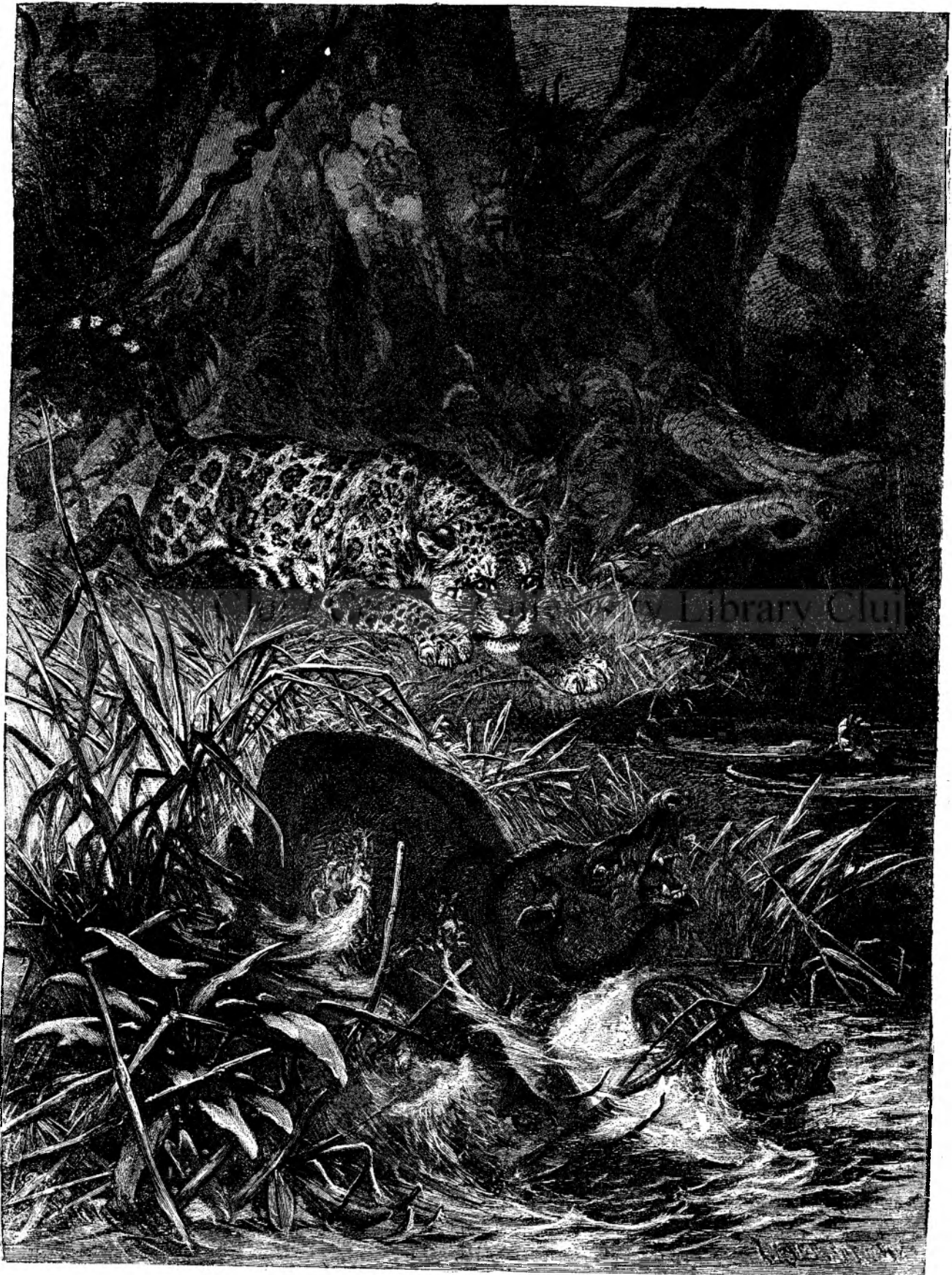
II.

Am vēđut mai sus, cā Romānca are „miere pe
 guriță“; sē vedem acum ce fel i e viersul. Nu 'ncepe
 indoiełā, cā nu-i este tot așā de dulce ca și mierea de
 pe guriță, cāci „Stoian Șoimul popā vechiu“

Ce s'a lāsāt de popie,
 Și de sānta liturghie,
 De s'a dat în haiducie,

đicēnd Vidrei, mǎndruța lui:

Cāntā-ți mǎndro, cāntecul,
 Cā mi-e drag ca sufletul.

T a p i r u l .

ea i raspunde :

Alei! frate, dragul meu!
Nu mai pofti să cânt eu,
Să-ți cânt cântec haiducesc,
Cu viers dulce femeiesc.
Eu decă ți-l'oiu cântă,
Apele s'or turbură,
Brații mi s'or scutură,
Munții mi s'or clătină,
Văile c'or răsună
Și pe noi ne-a 'ntimpină
Păunașul codrilor,
Voinicul voinicilor,
Iubitul nevestelor,
Drăgălașul fetelor.

Veti fi pôte ispitiți să diceți, auđind respunsul Vidrei, că-i prę mare lauda. O! nici de cum! căci Storian Șoimul stăruind,

Vidra puse a cântă,
Codrii a se deșteptă,
Apele-a se turbură,
Brații a se scutură,
Munții a se clătină,
Văile-a se răsună
Și de-odată s'arętă
Păunașul codrilor,
Voinicul voinicilor.

Acesta e viersul femeii române, despre care am ąis aiurea că e

. viers de privighetore,
Ca frémëtul de frunđe, ca plânsul de isvore.*

III.

Am vęđut asemeni că femeia română e „și de suflet iubitore“. Pe cine însă iubește dęnsa? Vidra ne-a spus, că „drăgălașul fetelor“ și „iubitul nevestelor“ e „voinicul voinicilor“. Așá dar copila română iubește pe cine-i voinic și deci iętă ce ąice ea mamei sale:

Colea, maică, 'n făgețel
S'a ivit un voinicel
P'un cal vęnęt porumbel;
Me duc, maică, după el!

Și decă părinții i se 'mpotrivesc, ea plęcă după cel pe care-l iubește cântând:

Cine vrę ca să me iee,
Męrg' acasă să me ceie,
Męrg' acasă la părinți
Cu inima lui în dinți;
Ięr pe când el me va cere,
Tu, murguțule 'n putere,
Du-me iute ca un smeu,
Du-me la stăpânul teu.

Ięr decă birul, angaralele, tóte nevoile ce cad pe capul bietului Român, l'au silit să se ręsnescă din sat și să plece 'n haiducie, copila totdeuna il va dorí, până când hotărirea ei va fi luată:

Dar m'oiu duce și eu duce
Unde-i drumul în rescruce,
Trandafirul să-l găsesc
Și de sinu-mi să-l lipesc;
Că de sin de s'a lipí,
El mai bine-a înflorí

* „Féta dela Cozia“. dramă istorică în 5 acte și în versuri.

Și și-a plăti birul seu
Vęrsând ąiuă 'n sinul meu.

Căci atunci când iubește, románca nu vrę să șcie de nimic. Ea calcă 'n picioare tóte prejudițiile, cari ca ori-ce prejudiții nu pot să fie de cât absurde, și „Gura lumei, pe care șcie că numai pământul o astupă“, n'o înspăimętă cătuși de puțin.

Eu m'oiu purtá și voiu face
După cum lui Badea-i place;
Đică lumea ce va ąice,
Ea n'a putę să ne strice,
Dragostea să ne-o ridice,

pentru că dragostea e adânc sădită în inima ei.

Să n'o credeți însă atât de ușoră cât să se 'ncredă în cel de 'ntăiu care-i ese 'n cale și-i adreséză cuvęntul, — și Mircea care „intálnește o fetică“ purtând „cofița cu apă dela fantână“ și-i ąice:

Copiliță, stai să beu,
Recorí-te-ar Dumneđeu!

capętă drept ręspuns:

Ba! hădiță, ba! nu vreu!

pentru că-i e témă și se ferește de străinii pe cari i intálnește:

Că de apă nu li-e sete,
Ci de sárutări de fete.

Voinicul străin care

Vede-o mândră fețișoră
Ca un puiu de căprioră,

insędar

El i ąice: „Dragă, stă“,
Ea în lături se tot dá;
El i ąice: „Vină 'ncóce“,
Ea-i ręspunde: „N'am ce face!“

Ensăși copila care n'are nici un povęțutor nu e mai puțin prudentă și iętă cum voinicul se plänge de neincrederea ei:

Frunđa verde sálcioră,
Puiculiță bálaioră,
Tu n'ai tată, eu n'am mamă,
Amędoi sântem d'o sémă;
Tu n'ai frați, eu n'am sorori,
Amędoi ca doi bujori.
Vină, vină, puiculiță,
Și m'adapă cu-o guriță;
Vin' că dorul me omoră
Și me arde ca o pară.
Vai de mine! n'am cređare!
Puica-mi ąice 'n gura mare:
„Omori-te-ar dorul meu,
Că tu ești viclén și reu
Și tu vrei a me 'nceală,
Ięră nu a me luá.

Și cu tóte aceste pôte că ea greșește invinovățindu-l; dar ce vrei? nu se 'ncrede!

(Va urmá.)

Iuliu I. Roșca.

Decadența elementului român în Bucovina.

(Din „Notițe despre Bucovina“.)

Nu voim a acuză consulatul rusesc de instrument al propagandelor panslavismului; dar pentru acesta nu putem a nu constata progresele slavismului în provincia Bucovinei. Permiteți-ni-se șovinismul acesta, fiind că, cu toate că nu voim a resturnă lumea spre a îndreptă injustiții cari s'au sigilat acum de un secol, nu putem uită că Bucovina a fost deslipită dela Moldova și acum nu putem dori de cât să-o vedem trăind fericită sub auspiciile Austriei și bucurându-se în pace de viața națională care a avut-o, adică de limba românească în școlile și în biserică. De aceea nu putem fără adâncă părere de rău și fără durere a vedea cum poporațiunea română cu încetul, cu încetul, prin machinațiuni și cabale diverse, își pierde romanitatea și cade în apele cutropitoare ale slavismului.

Sate întregi vechi românești, chiar reșăși de aceia legendari din cari s'au tras familiile nobile și inobilate de astăzi, — ai căror strămoși pentru fapte de eroism în lupte contra semilunei au căpătat proprietăți sub resboincii noștri domnitori, și ale căroră documente sau acte de transacțiuni până cu șese-deci ani în urmă se ved scrise tot în limba română, — astăzi se ved pe deplin rutenisati! Țărani cari auzi că se chiamă: Bună ziua, Cale bună, Cimbru, Trifoiu, Rățoiu, Busilă scl., cari la întrebare răspund că sunt moldoveni, — românește nu mai pot vorbi. Abia câteva babe și moșnegi octogenari mai pricep ceva din limba noastră, neputând dice mai mult de cât cu un fel de jale: „prival limba!“ Acolo pe unde ca emigrat la 1848 vorbiam și me resfătam românește ca între frați de același sânge, astăzi nu me mai pot înțelege cu nimeni! * Pe asemenea Români desmoșteniți de limbă, tezaurul cel mai prețios al vieții naționale, — de și încă nu se numesc Ruteni, ci se abținază a se numi moldoveni. — de și la biserica română se închină încă și liturgia română o ascultă încă, ** pe asemenea Români, dice, recensământul oficial i trece între slavi, ier din rubrica românismului sunt ștersi pentru totdeauna fiind că și-au perdut conștiința națională!

Clerul, care în genere (pot dice) este român și care singur mai păstrează tradițiunile naționale ca unul care capătă o instrucțiune distinsă și superiără, pare a fi neputincios său poate că nici se încercă a pune vre-o stavilă teribilului curent al slavismului, care tirește după sine poporațiunea românească. Este adevăr că, după educațiunea ce o capătă clerul în școlile destinate a-l formă, organizate așa în cât să tocască sentimentele patriotice și mândria de naționalitate, preoții nu pot să pună prę mare zel pentru acesta, mai ales că adesea ajungând în capul clerului câte un rus său un rutean, se ved nevoiți a fi organe ale panslavismului; apoi, afara de acesta, după organizațiunea generală a statului, preoții trăiesc cam isolați de popor, și pare că nu au influință asupra spiritelor mai mult de cât beamții (funcționarii) guvernului; dar chiar zel și fanaticism patriotic de ar ave, cred că n'ar putę găsi arme egale pentru o luptă în înțelesul național. Lupta în adevăr ar fi grea, fiind că slavismul are o abilitate proverbială; el sub toate mascele și sub toate formele care-și poate imagina mintea omenescă știe a se introduce spre a lucra și a-și ajunge scopul. Agenții sei

prin toate căile și prin toate ușele au meșteșugul de a strebate. Ca funcționari publici, cu preoți, ca magistrați, ca profesori, ca cultivatori, ca deputați, Rutenii au știut a se însinua și a se pune sub egida guvernului, și prin urmare a ave mâna liberă spre a lucra la realizarea planurilor oculte ce vin pôte dela comitetele panslaviste dela nord.

Trebue să mărturisim, cu toate aceste, că dezvoltarea culturii naționale nu este impedită în mod sistematic de guvernul țerei în Bucovina. Guvernul nu pare a ave preferințe pentru vre-o naționalitate: de și protege cultura germană ca o cultură oficială, cu toate aceste nu o impune cu măsuri brutale precum fac vecinii de peste Carpați. Aicea au deplină libertate toate naționalitățile spre a se dezvoltă; limba română e tolerată nu numai în școlile elementare, ci e introdusă chiar în gimnasi și în universitate. În facultatea teologică la început eră limba germană obligătoare pentru prelegeri, pe cuvânt că eră frecventată și de Ruteni cari nu șciau românește; în cele din urmă însă considerându-se, că elevii ruteni sunt într'o minoritate foarte mică, apoi că aceștia trăind în colegialitate cu românii înțelegeau limba noastră, s'a tolerat profesorilor să-și facă cursurile și în limba română. Dar paralisia, său regresul culturii române, provine mai cu seamă de la apatia său lipsa de energie (care este cam inherentă Românilor dela nord) și dela lipsa de educațiune a corpului didactic de acolo. În adevăr se observă, că profesorii, de și în majoritate sunt români, totuși au atât de puțină mândrie națională, său sunt atât de circumspecți și fricoși de a se afișă că sunt români, în cât adese-ori evită de a vorbi românește chiar în familiile lor; se nu mai dice și aceea, că au prę puțină cunoștință de progresele limbii noastre, ca unii cari cetesc foarte rar cărți său alte publicațiuni literare române, și prin urmare nici cunosc mișcarea noastră culturală și științifică. De aceea foarte des se observă, că profesorii său studenții români în convorbirile lor familiare, vorbesc mai mult limba germană, ca cum s'ar teme său s'ar rușină a vorbi limba strămoșilor lor.

Să nu se dică, că aceste sunt inchipiri ale unei fantasii aprinse, său denunțări pornite d'n spirit de intrigă malițioasă. Am indicat și vom indica fapte și lucruri, a căroră veracitate suntem gata a o constată în cas de denegațiune. Revenim a afirmă cele dișe până aci și a repetă, că nu fără durere vedem viața românească degenerând chiar în treptele de sus ale societății bucovinene. Familiile ce se trag din vechii boeri ai Moldovei, și care (cu documentele publice românești probând nobilitatea lor istorică) au căpătat baronate austriace, cu încetul, cu încetul și pe nesimțite, își perd tradițiunile. Puținii buni patrioți, bătrânii cari nutresc încă în inimile lor focul sacru al naționalității, — și cari, vai! au început așa de tare a se rări — nu știu cum să facă ca să mai întrețină românismul în căminele lor. Dorind din tot sufletul acesta, * mulți din acei ce trăiesc pe la moșii, (unde locuitorii vorbesc numai rutenește) cu mari cheltuieli și sacrificiuri aduc guvernante său servitori de pe la noi pentru ca să-și crească copiii de mici în românește; acesta însă este o luptă adese-ori infructuoasă, căci acele guvernante și acei servitori cad curând chiar ei în torentul slavismului, și decă nu cumva uită de tot, dar încetează de a mai vorbi limba română! După acesta, când vine timpul a trimite pe copii său la Cernăuți în gimnasia sau la Viena pentru vre-o școlă superiără, acolo pericolul este

* Propagandele slavismului e invederat că numai asupra populațiunii române se îndreptăza. Altfel nu se pôte explica cum Țiganii, cari pe alocuri trăiesc numai între Ruteni curății, n'au perdut limba românească, și abia se pot înțelege cu Rutenii.

** Românii rutenisati nu vor a admite să se numescă Ruteni, pentru cuvântul că mulți din aceștia sunt de confesiunea greco-catolică unită, cu cari nu vor să fie confundați.

* Un venerabil proprietar bătrân din nordul Bucovinei, D. Tabără, român de viață veche, imi spunea cu mare foc și durere de inimă, că copiii sei nu știu românește nici un cuvânt; și că ar voi să-i trimită la București să învețe, limba strămoșescă.

mai neînălăturabil: limba didactică fiind germană, cărțile scolastice denegând cultura și tradițiunile românești, limba pieții și a serviciului domestic fiind rutună și polonă, bietii copii crescând într'o atmosferă care nu respiră nici transpiră nimic românesc, uită cu totul limba părinților și strămoșilor lor, se desnaționalizează și se fac niște individe esotice cari nu știu ce nume s'și dea, ci ca și Armenii* trebuie s'și renege naționalitatea, rușine fiindu-le a o mărturisii, simțindu-se cu drept cuvânt nedemni de densa!

Ferice încaltea de familiile acele ce au dispărut cu totul! Din familia cronicarilor Costinești, originară din Bucovina — și din care până pe la 1848 tot mai existau câteva lăstare — astăzi n'a ramas de cât o fetă, care și aceea s'a germanizat cu totul, îmbrățișând încă profesiunea de actriță, în care se dice că și-a găsit o strălucită carieră, dotată fiind cu un frumos talent pentru arta dramatică!

Dar ce întristare nu ne strânge inima când vedem în familiile acele istorice, ale căror strămoși reboinici au ilustrat numele patriei noastre, (precum Tăuț, Tabără, Fliondor, Vasilco, Grigorcea, Lupu, scl.) tineri cari refuză s'eu evită de a mai vorbi românește, cari nu mai posedă usul limbei noastre, și cari nici idee nu mai au de istoria s'eu tradițiunile nobile ale strămoșilor lor!

La acesta durerosă situațiune, la acest trist spectacol de degenerare a unei provincii care are o istorie cu un trecut atât de mândru și frumos, bat în palme p'ote s'eu surid inimicii ginții noastre; dar noi Românii, împreună cu bătrânii bucovineni, ne îngrijim de un viitor și mai deastroz.

Perspectiva în adevăr nu ni se arată de cât sinistra: ca mâne p'ote, când bătrânii vor apune și nu va mai fi cine să țină pept asalturilor și valurilor de tot felul ce năvălesc neincetat asupra amăritului element românesc, când peste dreptul istoric și peste puțina autonomie (quasi — respectată astăzi) a Bucovinei, Despotismul și Absolutismul vor voi a pune sigilele lor neindurate, — atuncea p'ote să se dică acestei provincii, precum s'a d'is Transilvaniei: „Treci sub Ungaria s'eu sub Galiția, căci nu ai cuvânt a pretinde să trăiești și să duci viață românească, fiind că Rutenii s'unt în majoritate!”

Ietă s'ortea și viitorul ce se prepară frumoșei rămurele smulsă dela tulpina Moldovei!

George Sion.

T a p i r u l.

— La ilustrațiunea din nr. acesta. —

Istoria naturală e una dintre cele mai interesante științe moderne. Ni-am propus dară ca să ne ocupăm mai des de ea în ilustrațiunile ce presintăm cetitorilor acestei foi.

Cea din nrul acesta infățișează o figură din acesta.

Tapirul este un animal, care trăiește în America de miedădi. Locul seu cel mai plăcut este în pădurile de acolo, începând dela La Plata până la golful Daria, păduri cari zac aproape de riuri s'eu de lacuri.

Are o fire foarte fricosă, cu tôte că e de 1 metru nalt, 2 metri de lung și de 100—200 chilograme de greu.

Tapirul represintă în pădurile străvechi ale Americii-de-miedădi soiul de porci, nu numai în privința este-

** Când întrebi pe un Armean din Bucovina de ce naționalitate este, răspunde: s'unt Catholic! Românii însă nici acesta n'o pot dice!

rior lui, ci și în privința traiului seu, căci s'émēna mult cu porcii noștri selbatici, cu acea deosebire mică, cumcă tapirul trăiește numai din vegetalie, pe când gliganul din America mănca afară de vegetalie și carne și mai ales st'ervine.

La alte animale muerușca de regulă e mai mică decât bărbătușul, la tapirul e tocmă din contra.

Două soiuri de tapiri s'unt cunoscute: tapirul comun (tapir americanus) și tapirul p'eros (tapir vilosus,) care are un p'er mai des, și s'émēnă cu a porcului.

Ambele soiuri aparțin animalelor de noapte, trăiesc în păduri dese și mlaștinose, și s'unt într'atata selavii obiceiului, încât merg să beie tot din aceeaș mlaștină și vin și se duc tot pe aceeaș cărare.

Acēsta ușoreză mult v'ănarea lor, ceea ce atât albi, cât și indigenii, fac adeseori, căci carnea, pielea și unsorea tapirului de-o potrivă s'unt bune, și formeză un articol de comerț considerabil.

Nu umbă în cărduri ca porcii selbatici, ci mai ales singuri, și mamele totdeuna cu puil lor.

Diua șed la umbra tufelor s'eu se 'ngropă până în grumați în cutare mlaștină, măncaud cu plăcere rădecinile plantelor de apă, dar le plac și crenguțele de palme, ma câte odată se duc și în plantagele de zahar de trestie și de lebenițe, și fac multă stricăciune în le.

S'unt spărioși forte și atunci scot niște țivliri subțiri, se ascund iute în desiș seu scapă cu not. Dar neputend scapă, se ap'ără grozav cu dinții, dar mai cu s'ēmă își ap'ără puil.

Afară de om, dușmanul lor cel mai temut este iaguarul, care i p'ândește pe cărare și s'aruncă din v'erful copaciului spre preda sa.

Atunci tapirul fuge cu cea mai mare iuțelă în tufă seu apă și astfel voiește să scape de inamicul seu cel mai înverșunat, care i s'a pus călare.

Iaguarului nu-i place apa și în asemenea cas este silit să se retragă dela preda sa sigură.

Ilustrațiunea noastră infățișează asemenea moment.

G. P.

Statistica hârtiei.

Un document oficial asupra produțiunii hârtiei arată că astăzi se află respândite pe suprafața globului aproape la 4000 fabrici de hârtie. În aceste fabrici se întrebuintează peticele, paele, lemnul, diverse ierburi etc.

Afară de acesta hârtie, produțiune a civilizațiunii europene, este cea de orez, ai cărei cei mai producători s'unt China și Japonia.

Tôte aceste fabrici adunate la un loc produc o cantitate de hârtie, evaluată la aproape un miliard de chilograme pe an, represintănd o suprafață mijlocie de 40 miliarde de metri cubici ceea ce este aproape suprafața Elveției seu a Danemarcei.

Imprimatul cărților și al diarelor consumă aproape jumătate din acesta suprafață, adeca aproape întinderea a trei seu a patru despărțiminte din Franția.

S'a calculat că hârtia întrebuintată de diare singure represintă pe fie care di a anului, o suprafață împătrită a aceleia a Parisului în limitele sale actuale.

După diare, vin ca principali consumatori ai hârtiei, administrațiunile, școlele, comerțul și industria.

Se șcie că un antropologist, a propus confrăților sei din viitor pentru a caracterisă epoca noastră printr'o ramură din industria noastră numele de vârsta de hârtie după cum cum s'a împărțit epocele anterioare cu numele de vârsta de p'etră poleită, vârsta de bronz, vârsta de fer.

R.

SALON.

Resunet la „cele audite și vedute“.

Multe pot fi obiectul meditațiilor, ce dau nutriție spirituală prin colonele salonului, între aceste însă se datorește esteticeii fără îndoieală primul rang.

O recenziune asupra petrecerii cu ocaziunea adunării generale din Ciacova a reuniunii învățătorilor gr. or. rom. din diecesa Caransebeșului, cuprinsă în „Salonul“ din nrul 39 al „Familiei“, ne dă îndemnul a reveni asupra ideilor desfășurate în acel „Salon“.

Nu cade în cercul datoriei femeilor a cerceta cauzele, pentru care autoritățile școlare și-au trimis se u și-au trimis reprezentanții lor la adunare, o datorie, care sâmenă mult cu chipul prâ lătit a privi emanciparea femeilor. Onorabilele cetitôre ne vor dâ voie a trece și peste deosebirea, ce există întrâ scopul unei adunări de învățatori și întrâ dorința a vedea satisfacutii ochii gingași și deprinși cu luciul unui parchet fără praf.

Poie nu se va găsi, câ facem o încercare nepotrivită datoriei noastre ca femeii române, decâ ne mângâim a întâmpinâ pâreriile d-orei E. Lungu în ce privește portul național românesc.

Este multâ lume, care e deprinsâ a-și dobândi convingerile sale din audite fără multâ cumpenire proprie, iarâ cele vedute le măsura cu măsura gustului supragidelit prin fantômele romanurilor și prin chipurile nereale ale balurilor mascate și costumate.

Nu ne mirâm, câ portul din țera, reprezentat prin damele din Caransebeș, Bocșa, Recița etc. a putut se nedumerescâ sufletul bunei damicele, câci ideile dsale ne sânt chizase câ ocupațiunile ei zilnice nu sânt de felul acelorâ, cari o ar îndreptâti se-și dee o pârere dâmnâ de luare a minte în ceea ce privește portul național.

Correspondenta atribue portului amintit un luc, care îmbogățese pe jidan și nu contribue la redicarea industriei naționale.

Pentru ca cetitôrele se pôtâ dobândi o închipuire despre temeinicia acestor aserțiuni, se cercetâm materiile, cari compun acele costume :

Vêlul de însemnâte istorică în viața socialâ a româncei, iia (nu câmêșa) cu țeseturâ finâ sânt din borangic, product al țêranei române din România. Țeranele din România, fără de a fi înșciințat pe onorabila corespondentâ, continuâ și astâdi a fabricâ cu mânele lor borangic din metasâ crudâ, de calitate diferită, întrebuintându-l pentru iie și vêl. Pôlele și zavelcile se țese din bumbac și lânâ și se colorézâ tot prin țerancele din România. Un numêr însemnat din costumele vedute la Ciacova au fost din materii de acestea. Escepțiunile se pot esplicâ prin timpul scurt de pregătire și lipsa de legăturâ cu isvôrele de producțiune. O îndegetare binevoitôre avea roduri mai bune de cât caracterisârile fără frêu.

Forme de pui brodati sêu întrețesuți se fac pe zavelci, pe iie și pe pôle. Trebuie se constatâm, câ varietatea formelor, cari tôte înfâlșezâ un caracter specific, gustul desvoltat în combinarea colorilor, nu numai câ corespunde regulelor esteticeii, dar a stêrnit și stêrneșce admirațiunea chiar și a strâinilor. Gustul însă se va promovâ ôre prin erupțiuni nesocotite ! Sê cade la locul acesta a invitâ vechia profesôrâ se nu ședâ tot în Timișôra, ci se poftescâ a cercetâ lucrâtôrele femeilor din Caransebeș, Bocșa, Recița, Lugos, Mehadia, Bo-

zovici, Orșova etc. și se vedâ țerancele nostre emulând cu damele române în esecutarea formelor celor mai grele de brodat. A face revista satelor, precum fac damele din pârțile nostre, a chieâm țerancele de pe la têrg, a intrâ în relațiuni cu ele, a cercetâ productele lor de manufacturâ, a le comparâ cu productele țerancelor din alte provincie și țeri locuite de români, a da îndegetâri, a combinâ și a promovâ gustul estetic în popor este altâ ceva, decâ a sedê pe sofa cu ochii într'un roman și a aștepta, ca Ddeu se se indure și se promoveze industria naționalâ. Cetitôrele vor aflâ cu ușurinâ, câ criticele fără cumpet și îndemul pozitiv spre activitate sânt pricina, pentru carea noi femeile române sântem osêndite a afla tesauerele industriei nostre naționale abia din „ungarische Hausindustrie“.

Fluturii sêu islorii, cu cari se decorézâ iia, zavelcile și une-ori și pôlele și cari fac țerana româncâ ca o dînâ cãdută din regiunile stelelor, este o caracteristicâ, ce deosebeșce portul românesc de cel nemțesc, unguresc, sêrbesc etc. precum și de porturile române din Banat.* Ungaria și o mare parte a Transilvaniei, unde influințele etnografice le-au luat decorul acesta. Steluțele, ce zimbesc sub „vêlnicul“ (vêlul) de nuor sânt simbolul esteticeii celei mai înalte, de care e capabilâ mintea omenescâ. Sê arêtâm țêranei nostre tesauerele națiunii nostre, sê-i desfășurâm tainele estetice ale sororilor ei, sê n'o lăsâm neajutoratâ, sê o spriginim arêtându-i mijlôcele și modul de producere ; acesta nu numai pe acest teren, ci și pe terenul economiei de casâ și de câmp, sê-i redicâm alătorea gustul și bunăstarea și atunci firul de bumbac și de lânâ se va preface în fir de metasâ, de argint și de aur, și salbele dela grumađi nu vor mai fi mârgele dela jidan, ci galbeni, cari astâdi numai în poveste mai exist.

Trebuie se amintim, câ damele din Caransebeș, Lugos, Orșova, Mehadia, Bocșa, Recița, Oravița etc. înainte de ce s'au hotârît a se îmbracâ în costum național, s'au informat despre porturile și materiile obișnuite la curtea domnescâ din România, precum și la alte familii de distincțiune ale societâții române. Costumele naționale, ce au umplut de uimire tôte lumea la esposițiunea din Sibiu, sânt tot acele vêlnice, iie, fie cu încrețituri, tot acele mâncei, fie cu fodru sêu fără fodru, tot acele zavelci, care formau odinôra mândria esposițiunii și care umple cu atâta displicere inimôra onorabilei corespondente.

„Nu găsi între tôte costumele unul, care se fie a unei comune sêu a unei provincii“, dice corespondenta.

E lucru prâ firesc, câ a judecâ asupra acestei întrebâri nu cade în competența aceluia, care n'a ajuns a pârâsi hotarele Timișôrei. Țerana din Câmpu-lung nu va depune zavelcele, nici vêlnicul, nici nu va încreți mâncea cu fodru din pricina, ca se nu dee de rușine pe onorabila corespondentâ.

Pentru ca cetitôrele se pôtâ aprețiâ gustul corespondentei nostre, cu privire la portul, pe care îl numesce „batjocurâ viuâ“, „mascheradâ de țigancâ“, se reproducem câteva rënduri din „Illustrirte Frauen Zeitung“ nrul 2, 1882 dintr'o penâ mai hotârîtore în treburi de ale esteticeii : „Um die Poesie dieser Villegiatur, sowie deren Eigenthümlichkeit vor andern Europa's insbesondere zu heben, hat die vornehme Damenwelt, dem Beispiele der anmuthigen Königin Elisabeth folgend, die moderne Mode mit der so kleidsamen Tracht der Bäuerinnen von Campulung vertauscht. So trägt denn die ganze weibliche Bewohnerschaft von Sinaia aus-

* Escepțiune fac porturile din locuri montane, unde se aflâ adese-ori fluturi.

schliesslich das gestickte Hemd und den Wulnik mit Kopfschleier und Gürtel, in dessen Verzierungen und selbstgefertigten Stickereien die menschliche Phantasie sich selbst übertroffen zu haben scheint. Das glitzert und funkelt in der Sonne, gleich Tausenden von kleinen Spiegelscheiben; alle Farben der Palette, Gold- und Silberplättchen und Flittern sind in die meist byzantinischen Muster des Gewandes mit eingewebt. Das weissgrundige Hemd schillert gleich einem Panzer, auf welchem sich das Goldmünzen-Collier so schmiegsam und kokett auflegt. Eine glücklichere, aller steifen Formen entbehrende und das Schönheitsgefühl auf das Höchste anregende Kleidertracht hat wohl kein anderes Land Europa's aufzuweisen*.

Cine nu află în descrierea acésta costumele mândre, care au entusiasmă și pe străini cu ocaziunea adunării generale dela Ciocova? Am vădut în salónele din România portul din Bănat cu opreg și ciucuri. Dcă atărnă dela stăruința corespondentei noastre, acest port n'ar fi mai zarit salónele României.

Ietă idea de a ne cultivă portul național. Dómnelor și domnişoarelor! De vrem redicarea industriei naționale, sē nu criticăm asupra lucrurilor, ori le pricepem ori ba, ci sē întrebuițăm timpul cu studiul manufacturilor țeranești, nu numai din Bănat, ci și din România, Transilvania, Bucovina etc. sē descoperim avantajele fabricațiunii și a produselor lor, de vom sē avem port național de salon. Sē urmăm esemplului reginei Românilor, care în casa de vânătoare în Sinaia și-a adunat tóte porturile din tóte părțile, fie cu zavelci ori cu opreg și cu ciucuri, care caută caracteristicile și combinéză moda salonului, care „premiéză Româncele din a căroră minte va eși costumul cel mai frumos și din degetele lor țeseturile cele mai fine*.* Sē nu ne perdem vremea cu măimucirea modelor nemțesci și franțuzești,** ci luând în mână produsele industriei naționale din tóte părțile, sē le perfecționăm, ce nu șcim sē invățăm și adunându-ne motive naționale sē compunem opera gustului național.

Ietă chipul, cum în decurs de seclii s'au format portul salónelor la tóte popórele civilisate. Vom ajunge póte timpul, când începuturile făcute de femei în singurătatea lor vor află întreprindători români, cari vor zidi capitale întru promovarea industriei naționale, vom avé póte și un jurnal de modă română și atunci caprițul va puté sē perëndescă tóte gusturile, chiar și pe cel al corespondentei noastre. De ne vom izolá, vom păți-o ca și părinții și bărbații noștri cu etimologia și fonetica.

O excursiune pe terenul altor ramuri ale esteticei ne va încredința tot despre acest proces, care e neîncungiuat și care condiționează progresul:

Marele poet Alecsandri a cules mai nainte poesii populare, întocmai precum avem noi datoria de a culege porturile naționale, le-a depus în archiva națiunii pentru nutriment geniilor; apoi după ce le-a studiat și a aflat mǎrgăritarele caracterului poeziei române, din acestea a compus cu ajutorul fantasiei sale operele epocale ale literaturii noastre.

Aflăm pe dșóra Hitz călătorind din ordinul reginei României prin Oltenia, culegând datele necesare și desemnând peisajele și localitățile de distincțiune. Óre acestea combinate de un geniu, care le va studiá, nu vor formá basa unei picturi de caracter național? Nu se vor aflá óre elemente arhitectonice, cari vor imprimá stilului viitor un caracter național? Sēu sē ur-

* A se vedé: Sinaia, Istoria Sânteii Mănăstiri de Genadie Enacénu 1881 p. 150 și 158.

** Veđi sfaturile de Emilia Lungu în „Lucsul modern“, Familia nrl 76 1880.

măm sfatului corespondentei noastre și sē decopiăm simplu tesaurile porturilor noastre, lăsându-le necultivate în forma lor brută cum sânt și fără de a ne gândi sē le innălțăm la un grad mai înalt perfecțiune?

Comitetul arangiator din Ciocova nu trebuia sē angagieze pe profesorul de cânt din Caransebeș Nicolae Popoviciu pentru de a esecută „Sus la munte ninge plóie...“ și sē „deslântescă elementul“ de ovațiuni al publicului, căci după ideile corespondentei se putea angagiá ori care țeran de pe valea Mureșului.

Portul damelor din salónele Parisului și cel al țerancei din Normandia sēu din Provençe nu sânt óre tot franțuzești? Cum s'a născut cel dintăiu din cele din urmă, acésta dșóra corespondentă n'are chip de a înțelege. Portul nostru național nu va intrá în veci în salóne și nu va puté sē țină paș cu celelalte ramuri de estetică, dcă nu vom lucrá în armonie și nu ne vom da nisuița a culege caracteristicile diferitelor provincii și din elementele acestora cu ajutorul genului nostru a formá costumul demn de gradul nostru de cultură. Ietă ținta, la care nici prin vis nu s'a gândit dșóra Emilia Lungu cu tótă caravana ce împărtășeșce (?) părerile dsale.

Sē-i arētăm în sfirșit dșórei E. Lungu, că ideile dsale degradéză costumul național la rola nefericită a costumelor de teatru și a mascheradelor de carnaval:

Portul sátenesc în forma sa de astăzi, de și specific în alcătuirea sa, ca și puil în ou conține în germine tóte părțile constitutive ale unei întreg estetice, infățiseză însă materii și forme, care au trebuință de perfecționare și numai din acésta pricină nu póte avé pretențiunea de a corespunde esigintelor salonului. Lásat din materia și în forma sa de astăzi, se va puté folosi cu ocaziunea unei adunări generale sēu la vr'un bal ca curiositate pentru de a-l da ier pe ușe afară îndată ce s'a crepat de diuă, ca apoi damicelele entusiasmăte pentru dēnsul sē se póta îmbracă ier în sdrențele străine. Urmând părerile dșórei E. Lungu, acésta i va fi rola vecinică.

Scopul indicat de noi mai sus este mai înalt și presupune o cugetare mai seriósă și mai adâncă, ceea ce nu este obiceiul spiritelor pasionate și insulate de chipul neprecugetat de a judecă asupra lucrurilor, pe care nu le înțeleg.

A numi portul, în care regina României s'a infățisat membrilor din casele domnițóre ale Europei, mascheradă de țigancă, este o îndresnelă, de sub a cărei răspundere póte fi mântuit numai cel ce renunță la prelungirea de a se numi om inteligent.

Datorim acestea chiemării noastre de femei române.

*Elena Popoviciu n. de Iacobichi. Ana Veloran.
Elisa Dragalina. A. Adam. Maria B. Biju.
Maria Biju. A. Moaca. N. Damaschin.*

Cronică bueurescénă.

(Mórtea unui artist. — Redeschiderea teatrului Național.)

— 4|16 octobre.

Erá 'n amurgul serei.

O ferbere neobiceînuită domniá pe piața Teatrului și pe trotoarul din față al calei Victoriei. Erá 30 septembrie, ziua deschiderii stagiunii la Teatrul Național. Lamele s'aprinsese; ferestrele cele lungi ale marelui edificiu resfrângeau luminele candelabrelor: artistii grăbiau prin coridóre strigând pe friseri și pe croitorii spre a-i găti; regisorul alergá dela culisele din dreapta la cele din stânga potrivit decorurile; bileterii desprăfuiu locurile; controlorii deschideau ușile. De odată o

veste lugubră s'auzi: Pascaly a murit!... Toți remaseră 'nmărmuriți, tăcuți și nemișcați, cu inima strinsă de durere. În acelaș moment luminele pâliră și se stinseră ca prin farmec. Totul reintră în tăcere, și după câteva minute, séu câte-o grupă tăcută, séu câte-o umbră izolată, se 'ndreptă cu pași șovăinți, pe strada Stirbei vodă, spre casa artistului unde nu mai găsiu de cât un cadavru și mulți prieteni!

Cu cea din urmă bătaie a miezului zilei mórtea întrase în locașul artistului și se aședase la capul lui. Bóla care-i rosesese cu desevêrsire plămâni, i opriă resullarea. Un moment, când ferestrele se deschiseră ca să lase a intră în cameră un aier mai curat, mai bine-făcător, care să gonescă pe cel stricat ce-i inecă pepul, artistul, cu gura deschisă, absorbind cu aviditate aierul pe care nu mai putea să-l aspire, părú că reinvie. Dar cum

O liră când se sparge răsună mai sublimă,
O lampă când se stinge de-odată se re-animă
Și de-o lucire vie străluce, apoi s'a stins:

asta n'a fost de cât semnul sfîrșirei! Câteva momente după aceea, obosit de o luptă zadarnică pe care o susținea de mai multe cesuri cu mórtea care-i hotărîse clipele, își lăsă capul să cadă pe brațul amicului seu Titus Dunca, și sufletul să-și ia sborul spre regiunile pe cari inchipuirea lui le 'nrevêduse dincolo de mormânt.

În aceeași séră un car funebru tras de doi cai, precedat de un singur preot și urmat de numeroși prieteni, trecea ca o poveste fantastică, dar care-ți strîngea inima, prin fața teatrului cufundat în întunec ca și cum ar fi fost acoperit de un imens vâl de doliu, îndreptându-se spre biserica Sărindar unde fu depus corpul artistului.

În aceeași séră toți bucureșcenii aflase jalnica șcire dela cei cari mergend să inaugureze redeschiderea Teatrului Național, séu să petrecă o séră plăcută la Teatrul Dacia, găsise lipsită pe ușile închise fôia care le vestiă, că Pascaly murise și teatrul a luat doliul. A dóua zi toți veniră să-l vedă. Nici odată biserica n'a fost mai cercetată ca atunci! Pe scenă, în flórea talentului seu, în sicriu, stins de zile, Pascaly eră acelaș: artistul iubit pe care toți aiergau să-l vedă.

Sâmbetă, 2/14 octombre, după amiédă, pe când eră hotărîită inmormântarea, cu tótă plóia ce biciuía fețele și vântul cel rece care sullă gemend prin frunđe, mulțimea eră atât de numerosă, cât nu numai biserica, dar și curtea-i destul de spațioasă, bulevardul și calea Victoriei gemeau de lume. După ce oficiul se termină, se pronunțară mai multe discursuri. Acela al dlui Stăncescu, membru în comitetul teatral, fu o biografie a artistului. Dar cel care merită tótă atențiunea este al dlui St. Velescu, profesorul clasei de declamațiune la conservator și directorul institutului „Heliade“, căci eră acel al adevêratului artist, dar al artistului care nelăsându-se a fi orbit de miragiele frumoșe cari atrag, de inchipurile cari farmecă, de iluziunile cari încelă, a preferat viața linișcită de simplu om, vieții svênturate de artist. Nu e locul aci să discut, decă a făcut bine séu rău. Me voiu mulțami dar să ve citez câteva fragmente din discursul pe care nu m'am putut opri de a cere să mi-l pună la dispoziție, ceea ce D. Velescu a făcut-o cu tótă amabilitatea, și pe care regret că spațiul nu-mi permite să-l reproduc în extenso.

Vorbindu-ne despre artist, dl Velescu, ca atare, a trebuit să ne vorbescă despre artă. După ce ne spune, că viața artelor este o luptă ingrătă, ai cărei lauri sânt adesea o cunună de spini; după ce ne arătă câtă

muncă, cât devotament, câte privațiuni, câtă hotărîre trebeu cui-va ca să se aventureze pe acesta cale a frumosului, și că mulți cad victimă visului lor nebun: nemurirea, se 'ntrebă ce caută atunci ómenii acestia, adeca artistii, să se arunce în arena cea mai grozavă a vieții; pe oceanul care un moment nu e 'n linișce; pe scena „unde inima e totdeuna cuprinsă de frigurile succesului, de impresiunea momentului; unde mintea este mereu frământată de dorința de a realisă sublimul? „Ce caută? — O viață de inchipiri!... Ce caută? O mórte vie, o existență impletită de aspirațiuni, de suferințe, de amare decepțiuni!“

Dar artistul nu ia sêma la asta, căci el „actorul, dice dl Velescu, nu trăiesce pentru sine! El suspină cu suspinul celui ce suferă, chiar când inima lui e pôte îmboldită spre veselie; el ride cu risul celui fericit, tocmai pe când își comprimă inima sub téscul puternic al voinței sale, ca să 'năbușescă un gemet pornit din pepul seu sdrobit de părinte!“

Acésta alusiune, care aducea aminte tuturor de mórtea iubitei copile a lui Pascaly, care s'a întemplat tocmai în ziua onomastică a acestuia* și pe când densul jucă pe scena Teatrului Național indoitul rol al lui Lesurques (omul onest) și al lui Dubosque (asasinul) din „Curierul de Lion“, scâldă obrazii tuturor în lacrimile ce stau aninate de gene.

„Artistul nu se uită unde merge, urméză dl Velescu; el nu vede, nu pipăie, nu ținteșce nici rêsplata căci, ca și paserea cerului, nu calculéză ziua de mâne; paserea cântă pentru că are menirea de a cântă; artistul suspină, suferă, geme, suride și se inveseleşce cu omenirea desmoștenită ori fericită, pentru că acésta e menirea sa. Viața lui nu e calcul, e poesie. Ce caută? Nemurirea pôte? Renumerele? Nu!“

Întrebă filomelă, aspira la renume,
Când nóptea 'ntregă cântă l'al apelor susur?
Tot astfel cânt' artistul, precum omul respiră,
Cum paserea ciripe, cum sun' o biêtă lyră,
Cum vântul suflă, geme, cum apele murmur!

„Ietă-l! a trăit din viața filomelei, a trăit din viața vântului ce geme, a apei ce murmură, a inimei bătută de furtuni și care totuși merge nepăsătoare înainte cătră rađa divină ce-l chiamă.

„Ietă-l móre sérac!...“

Ier după ce arêtă, că tótă mărirea artistului, tótă fericirea lui, visurile de aur cari îl îmbêtău urcând rampa, gloria la care se innălță, rađa de lumină pe care o vedea la orizont, la capêtul drumului seu, se resumă în florile depuse pe scândurile reci ale sicriului, întrebă:

„Cum? numai asta e resplata ta, Pascaly? Flori?! Dar pot ele cel puțin trăi în međul nostru iernatic pentru arte? Séu înainte de a fi veștedite de timp, flórea talentului teu va fi acoperită de uitare ca și numele scumpe ale lui Mihăilenu, Cronibace, Matilda, Constantinésca, Caragiiali, Teodorini, Dragulici, Gestian și alții cari au perit?“

„Abiă căți-va din ei s'au invrednicit să aibă o palmă de loc într'un colț retras al altarului unde au ars têmeia tinereții și a talentului lor! Acolo abiă a fost tolerat creionul inchipurii lor omenești! Ce rêsplată!“

Și după ce constată cu durere lipsa monumentelor cari să reamintescă viitorimei pe campionii regenerării și innălțării nêmului nostru, esclamă aprins de un nobil foc:

„Aretați-mi-le (acele monumente) ca să ve pot pre-

* 8 novembre 1881.

tui! Aretati-mi-le și ve voiu spune atunci și cine vor fi și ceea ce vor fi urmașii noștri!* și termină cu această sublimă apostrofă:

„Pentru cei ce sfinșese astăzi, o dicem cu durere: Lasă!... Mără până la redesteptarea artelor... până la ivirea aurorei noastre artistice!... Mără, stingă-se, cufunde-se în neantul uitării toți acești martiri ai progresului... *Ei n'au ce caută înca aci!*”

Cine nu recunoșce în autorul acestor rënduri pe artistul decepționat, însă pe artistul care și-a cunoscut meseria, și-a știut suvenirea, dar care și-a prevădut și respălătirea?

Discursurile sfinșite, cortegiul se puse în mișcare. Dnii St. Velescu, Panu, Christescu și Fraivalț, acești din urmă trei artiști societari, țineau panglicele în drépta carului; dnii I. și Al. Vlădicescu, stelele teatrului Dacia, P. Velescu și Motara, artiști ai Teatrului Național, în stânga. Atât carul funebru, cât și sicriul erau acoperite de mândre corone de flori. Se deosebiau: a comitetului teatral, a Universității, a Lyceului Mateiu Basarab, a țiarului Resboin, a dșórelor Pătrașcu și Alecsandrescu, artiste ale Teatrului Național, etc. Înaintea carului, care era tras de șese cai, mergeau: D. Manolescu, elev al clasei de declamațiune cu o imensă corónă oferită din partea acelei clase; D. Anestin, artist al teatrului Dacia, cu o prę frumoasă corónă a teatrului seu; D. Ștefănescu, un tinēr artist de-ai lui Pascaly, purtând pe o pernă de catifea o corónă de frunđe de stejar și lauri d'auriți, legată cu o panglică roșie pe care se citea: Interpretatorului lui „Lăpușneanu”. Autorul recunoscător. Acésta corónă fusese oferită artistului de cătră dl Roșca, la prima reprezentațiune a tragediei acestuia: Lăpușnean. Dl Manolescu, artist al Teatrului Național, ducea două corone din partea Societății dramatice, ier dnii Iulian și Mateiescu, pe câte o pernă de catifea, medalia Bene-Berenti cl. I și II, singura recompensă oficială a lui Pascaly!

Unul din fiii sei, Mihail, celalalt lipsind în străinătate, urmă cortegiul funebru însoțit de doi amici, din cari unul era artistul Bălănescu, un vechiu elev al lui Pascaly. Veniau apoi dnele Constantinescu, care până în cel din urmă moment l'a acoperit de cele mai fragede îngrigiri; Tardini, directórea teatrului Dacia; Vasilescu, dșóra Velner, însoțite de toate artistele și artistii ambelor noastre teatre. Eră unul din cele mai impunătoare cortegii. Mulțimea seînșiră în șpalier pe trotuarele stradelor ce cortegiul funebru trebuia să străbată, fie-care ținend se vędă pentru cea din urmă óră pe iubitul artist și toți descoperindu-și capetele cu religioșitate la trecerea carului ce purta scumpele-i remășițe.

Ajungënd pe piața Teatrului, cortegiul se oprí și aci, în fața templului, unde Pascaly își sacrificase cei mai frumoși ani ai vieții sale, dl Panu roști câteva cuvinte bine simțite, dar întretăiate de durerea ce-i pricinuia pierderea celui care se află aci, naintea sa, rece, nemișcat, dar senin, linișcit, și ale cărui buze pälite, puțin întredeschise, păreau că surid cu acel suris al unui colț de cer albastru, scăpat dintre nori, vędënd iubirea care-l însoția la mormânt, regretele ce-l urmau.

Apoi, după ce dl M. Dimitriad roști asemenea câteva cuvinte frumoșe, cortegiul își reluă mersul. Străbătú stradele Victoriei și Lipscani, ocolí piața St. Anton și se oprí în fața Teatrului Dacia, pe a cărui mică scenă Pascaly a cules atâte mari succese. Aci dl S. Vlădicescu, mândria acestei scene în present, roști cu vocea-i clară și sonoră o scurtă dar frumoșă alocuțiune, după care cortegiul își urmă calea spre jalnicul locaș al morții.

As-eră (3 octombre) Teatrul Național, eșind din doiliul de trei zile pe care-l luase, își inaugură redeschiderea cu piesa „Nea-Frătilă”, comedie în 3 acte, localisată (?) de dnii Aliod-Gion după „L'Ami Fritz” al dloi Erckmann-Chatrion. Sala se ampluse când un amic artist veni să me întrebe decă eră adevērat ceea ce auđise șoptindu-se, că adeca mai mulți veniseră hotăríți să fluere și piesa și pe actori. Înțelegeam să fi fost hotăríți să fluere piesa și mai mult pe direcțiunea teatrului, dar nici de cum pe actori cari și-au interpretat în conștiința rolele. Din norocire, nu s'a întâmplat nimic așa ceva, și mai bine a fost, de și direcțiunea noastră merită se i se dea o lecțiune, lecțiune care sperăm că tot i se va da óre când, căci trebuie să înțelegă odată că nu se inaugurează deschiderea stagiunii celui dintăiu teatru din capitală, din țeră, cu niște piese de un merit atât de contestat, precum se face de căl-va ani.

Hotărírea lui Nea-Frătilă de a nu se însurá și călcarea acestei hotăriri, este totă piesa. Ietă negreșit un subiect care nu cerea trei acte pentru a fi tratat. De aceea și publicul cu tot ciaiul care inchipuia supa, cu toate plăcintele cari inchipuiau puilul cu stafide și cucunare, cu toate indianele cari inchipuiau friptura, și cu tot vinul cel negru, cafelele, licourul cel roșu și cuibucelul cele lungi pe cari Nea-Frătilă le ofere în actul I celor pofțiți la mesă de ziua sa, a găsit că acest act, în care nu se face alt de cât a se mănca și a se bé, a se vorbi mai mult mănecare, și de bęntură, eră de prisos și putea să lipsescă prę bine, fără ca piesa să sufere. Asta a și fost cauza, că cortina s'a lăsat în cea mai mare linișce: nici un șuier, nici un aplaus!

Cele alte două acte au plăcut, însă mai mult prin jocul actorilor de cât prin apa care se scotea din puțul ce se află în fața casei arendășești, seu prin cireșile de zahăr și de ipos pe cari Susana le culegea din cireșul din ograda, accesorii cari n'au făcut pe publicul inteligent — și acesta eră cel mai numeros — de cât se zimbescă cu rëntate în fața acestei imitațiuni a naturalismului lui Zola.

În scurt, ietă părerea mea asupra acestei lucrări care n'are alt merit de cât p'acela al traducerei: D. G. Ionescu (Gion) talmăceșce pe L'Ami Fritz schimbând numele personajelor și locul acțiunii. Dl Al. I. Odobescu, căruia negreșit i-a fost presintată acésta traducere, i-a scărmanat puțin limba, dându-i acel farmec al cărui secret îl posedă numai autorul lui Mihnea-Vodă, al Dómei Kiajne, al lui Pseudo-Kunegetikos, etc., și, ca să-i inlesnescă primirea la teatru, s'a înduplecat a permite sub titlu câte-un crâmpeiu din nume: Al. I. Od.

Ca să nu perd curierul, sânt nevoit să me opresc de astă-dată aci, sigur că voiu avé ocașiunea să ve mai vorbesc în acésta privință.

A. C. Șor.

Călindarul sęptemănei.

Ziua sept.	st. v.		Numele sântilor și sęrbătorile.	Sórele	
	st.	v.		resare	apune
Duminecă	10	22	M. Eulampie.	6 37	4 51
Luni	11	23	† Apost. Filip.	6 38	4 49
Marti	12	24	M. Prov. și Tarach.	6 40	4 47
Mercuri	13	25	MM. Carp și Pavel.	6 41	4 46
Joi	14	26	(†) Cuv. Parasch.	6 43	4 44
Vineri	15	27	M. Longin.	6 45	4 42
Sâmbetă	16	28	M. Lucian.	6 46	4 40

Proprietar, redactor respundător și editor: IOSIF VULCAN.

Cu tipariul lui Eugeniu Hollósy în Oradea-mare. Strada principală nr. 274